

Text: JOAN B. CULLA, JOAN MANUEL TRESSERRAS (amb JOAN MARÍ i EDUARD VOLTAS)

Fotos: XAVIER GÓMEZ

"Jo m'he sortit del pujolisme universal"

Ja descavalcat del poder al seu partit, Aleix Vidal-Quadras ha acceptat parlar llargament del seu pensament polític a través d'EL TEMPS. Dos intel·lectuals del nacionalisme, Culla i Treserras, l'entrevisten des de la discrepància de partida.

EL TEMPS: *Sis dies després de la seva defenestració, quina reflexió pot fer sobre el que ha passat?*
ALEIX VIDAL-QUADRAS: Crec que el meu cas, dit sigui amb tota la modèstia, il·lustra de manera prou explícita fins a quin punt la política depèn de l'escenari. El meu cas il·lustra el caràcter contingent de la política, d'una forma fins i tot dramàtica. En podríem trobar molts exemples més en la història contemporània de la política espanyola i europea, i fins i tot al llarg de tota la història de la política. El meu cas no és nou, és un exemple més que demostra com l'ajustament a un nou escenari polític provoca canvis amb aspectes d'un cert dramatisme. Il·lustra una lògica interna de la política que és bastant implacable. Abans del 3 de març el Partit Popular seguia una estratègia de guanyador, treballant sobre la base d'un llarguíssim període socialista que va acabar en fracàs polític, econòmic i moral. Lògicament el PP estava situat en una dinàmica de guanyador clar. Després del 3 de març, de forma sorprenent aquesta victòria és una victòria condicionada. De la voluntat de guanyar es passa a la voluntat de durar, de mantenir-se. Lògicament aquesta nova percepció determina canvis d'actitud, de llenguatge, d'estratègia i de persones.

Ja al mes de maig jo proposo al meu partit una adaptació al nou escenari una mica més ambiciosa, que consisteix a col·laborar parlamentàriament amb els nostres aliats però mantenir el combat doctrinal en els àmbits on això es pugui fer. Això ho proposo i a més ho prac-

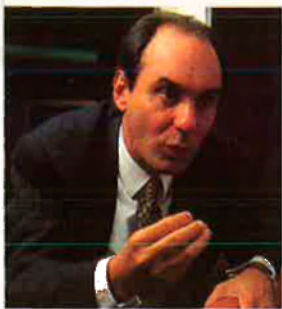
tico, a Santander. Aquesta proposta meva no és compartida i el resultat absolutament lògic és la meva substitució.

JOAN MANUEL TRESSERRAS: *No creus que la raó d'això és la diferent anàlisi que fa la direcció de Madrid dels resultats electorals del PP a Catalunya?*

A. V. Q.: No, jo crec que això és una excusa. En el fons el que hi ha de veritat és, d'una banda, que jo continuo creient que s'ha d'aspirar a guanyar de forma clara. Per a mi el resultat del 3 de març no és una dada estructural, sinó un episodi. En canvi des de la direcció nacional s'interpreta que el resultat del 3 de març és una dada fixa. Pensen que, llevat de circumstàncies extraordinàries, el partit que governi l'estat sempre necessitarà el suport de Convergència i Unió. Sobre aquesta dada, considerada estructural, es treballa des del 3 de març. En canvi jo continuo en el registre que sempre he defensat, i és que s'ha de combatre frontalment, democràticament però contundentment, el nacionalisme pujolista. I fer-ho des de la base d'una confrontació doctrinal i conceptual molt enèrgica. Jo crec en això no solament per raons de con-

vició, sinó que fins i tot hi crec des d'un punt de vista pràctic. El resultat electoral del 19 de novembre [*darreres eleccions autonòmiques*] demostra que aquest camí té possibilitats d'èxit. Aquestes dues visions, la meva i la de la direcció nacional, són difícilment conciliables, i al final això acaba com havia d'acabar perquè al cap i a la fi no podem obviar que el PP és un partit

"En el rerefons d'aquest procés hi ha una qüestió metodològica: o bé la política entesa com l'adaptació de l'oferta a la demanda o bé el que jo sempre he defensat, que és el contrari."

d'àmbit nacional espanyol i les estratègies globals i els punts de vista de la direcció nacional han de prevaler sobre els de les organitzacions territorials.

JOAN B. CULLA: *En certa manera, cal recordar que des de quasi un any abans del 3 de març el PP espanyol, amb José María Aznar al capdavant, havia fet un esforç extraordinàriament intens pel que fa a Catalunya, amb una presència continuada dels seus líders. És comprensible, em sembla, que després d'un esforç extraordinari com aquell, i en un context global espanyol en què clarament el PP era una força ascendent, al carrer Génova pensessin que els resultats del 3 de març eren el sostre del PP a Catalunya.*

A. V. Q.: Aquest és un enfocament claudicant, no és el meu. Des del meu punt de vista, els resultats del 19 de novembre són conseqüència d'un factor endogen, estrictament català. En canvi la direcció nacional interpreta que són producte del gran ascens del PP a tot Espanya. Però la veritat és que si comparem el 19 de novembre amb el 3 de març, que estan separats per quatre mesos, la conclusió objectiva no pot ser altra que el resultat del 19 de novembre té una explicació substancialment endògena, catalana, estrictament catalana.

J. B. C.: *I què va fallar el 3-M?*

A. V. Q.: El que passa és que el 3 de març el factor endogen que havia funcionat el 19 de novembre és suprimit, i s'adopta una estratègia i un missatge diferent. La candidatura...

J. B. C.: *Trias de Bes.*

A. V. Q.: ...la candidatura, el missatge, tot això, pretén captar un electorat d'un catalanisme moderat, suau, oblidant que el que no es pot fer mai en política és adaptar l'estratègia i els continguts a la recerca del vot, el que cal fer és tenir els principis i els missatges molt clars i a continuació convèncer la gent que allò és el que és apropiat. En el rerefons d'aquest procés hi ha una qüestió metodològica: o bé la política entesa com l'adaptació de l'oferta a la demanda o bé el que jo sempre he defensat, que és el contrari.

J. B. C.: *Si ho he entès bé, el que suggereix és que la punxada del 3 de març, si comparem amb el 19 de novembre, és atribuïble al "giro catalanista" i al factor Trias de Bes.*

A. V. Q.: Sí. Si parlem sobre els fets... Jo no voldria ser en aquest cas un analista especulatiu, sinó un observador objectiu, un notari d'una realitat indefugible. Aviam, la realitat pot ser negada, i al llarg de la història s'ha negat moltes vegades, però la negació de la realitat sempre ha conduït al desastre. En tot cas, forma part de la condició humana viure d'esquenes a la realitat. Ara, és molt perillós fer-ho. Ningú no discuteix que el 19 de novembre el PP de Catalunya va trobar un registre, va polsar una corda que per a amplis sectors socials de Catalunya era atractiva. Però no ho va fer, i ai-

xò és clau, no ho va fer com a fruit d'un disseny fred, estratègic o de màrqueting electoral, sinó que ho va fer fruit d'una convicció profunda. I aquesta convicció profunda es va transmetre a la societat i és el que va mobilitzar aquests centenars de milers d'electors que normalment no votaven en unes eleccions autonòmiques. Els vam treure de casa seva perquè anessin a votar.

En canvi, el 3 de març es va abandonar aquesta línia i es va intentar atreure de forma artificial, en una operació de laboratori, uns sectors que en el fons no van vibrar amb aquest tipus d'artifici. És claríssim. Sé que això hi ha qui ho nega. Lògicament, els que van protagonitzar i dissenyar això, ho neguen. I fins i tot han arribat a la bogeria d'atribuir-me el fracàs del 3 de març. Diré més: el futur és implacable, i ens dirà el què d'aquí dos o tres anys. Jo, per descomptat, si estic equivococat admetré el meu error esportivament, i espero que si són uns altres el que s'han equivococat ho admetin amb el mateix esperit esportiu.

J. M. T.: *En el vostre vot del 19 de novembre hi ha vots de gent que s'abstenia, vots procedents del partit socialista, de Convergència... potser és més complex del que deies abans.*

A. V. Q.: Sí, però hi ha un denominador comú, que és el que jo vull aquí emfasitzar. El resultat del 19 de novembre és fruit de la veritat. El resultat del 19 de novembre és fruit de la sinceritat més descarada. El resultat del 19 de novembre és fruit de l'honestedat intel·lectual, política i moral. És dir el que ets, dir-ho sense embuts i contra les dificultats. I això té una resposta. El resultat del 3 de març és fruit del màrqueting, és fruit del que en podríem dir un cert empirisme pragmàtic.

J. M. T.: *El que dius és: "el 19 de novembre dèiem el que pensem, fem una campanya honesta, i en canvi, quan hi ha la possibilitat d'accedir*

al govern espanyol, a Catalunya fem un discurs fals". És a dir, la veritat del PP és Zaplana, no Soler. Dius que el PP autèntic és la línia dura.

A. V. Q.: Jo al que em nego és a qualificar allò que és autèntic de dur. De vegades tenim la temptació de confondre la claredat amb la duresa o l'agressivitat. Jo crec que la claredat ha de ser agraïda. És a dir, el PP és una força política que en el terreny del social defensa una determinada concepció liberal, no intervencionista, de l'economia; i pel que fa a Espanya, el que propugna és que Espanya és una nació plural. Tot el que sigui dissimular això, crec que moralment és reprovable, i crec que electoralment tampoc no és bo.

J. M. T.: *En el fons, tu que parles d'Espanya com un escenari polític únic, reconeixes que Catalunya té uns perfils electorals característics, diferents...*

A. V. Q.: L'únic problema del PP de Catalunya és el seu acomplexament davant de l'adversari.

"El resultat del 19-N és fruit de la veritat. El resultat del 19-N és fruit de la sinceritat més descarada. És fruit de l'honestedat intel·lectual, política i moral. És dir el que ets, dir-ho sense embuts".

"Única forma de ser lliure és assumir el risc màxim"

J. B. C.: *Doncs tu has fet tot el que has pogut per desacomplexar-lo...*

A. V. Q.: Jo he practicat una política en la qual crec, que és una política desacomplexada. És a dir, una alternativa clara i sense embuts al nacionalisme hegemònic imperant, això que jo he denominat de vegades com a pujolisme universal. Jo m'he sortit del pujolisme universal. Me n'he sortit, no hi sóc! No hi sóc, i ho he dit amb aquesta claredat. I això està en la base del resultat del 19-N. En canvi, hi ha gent dins del PP de Catalunya que viu acomplexada, que vol que li perdonin la vida. I en el moment que tu necessites que et perdonin la vida ets esclavitzat. L'única forma de ser lliure és estar disposat a assumir el risc màxim.

J. M. T.: *No et sembla que també és una forma d'estar esclavitzat el fet de prendre contínuament com a referent això que anomenes el pujolisme universal i haver de buscar la confrontació per sistema?*

A. V. Q.: No, no, no...

J. B. C.: *Perdona, jo em pregunto fins a quin punt això que anomenes pujolisme universal no és simplement una cultura política comuna. Aviam, el sistema de partits català substancialment té les seves arrels en la segona meitat del franquisme; la biografia política de la major part dels dirigents catalans comença sota el franquisme i això fa que comparteixin una sèrie de mínims comuns denominadors, que per altra banda existeixen en qualsevol cultura política nacional, a França, a la Gran Bretanya, etc. Parlo d'unes coses bàsiques en les quals gairebé tothom està d'acord. En el cas francès el senyor Le Pen se situa fora d'aquest mínim comú denominador, i això és alhora la seva força i la seva feblesa. No és que vulgui fer la comparació del PP català amb el Le Pen, no hi té res a veure, però jo pregunto: fins a quin punt aquesta mena de complot, aquesta conxorxa que dius que és el pujolisme universal no és senzillament una cultura política comuna i tu has volgut situar el PP fora?*

A. V. Q.: Jo crec que aquest és el parany. En el moment que un cau en aquest parany aleshores forma part del pujolisme universal. Això que tu acabes de fer és descriure d'una manera magistral el parany.

J. B. C.: *Moltes gràcies...*

A. V. Q.: Efectivament. Fins a tal punt és un parany, i fins a tal punt té força, que en l'exposició que acabes de fer sembla que, *va de soi*, qui no estigui en aquesta mena de brou global ja no està en el que podríem dir la catalanitat ortodoxa i és un dissident, un herètic, un heterodox, un excèntric. Aquest és el parany. Hi ha un pensament correcte, i en aquesta obra tothom té assignat el seu paper: el pujolisme pròpiament dit és Convergència i Unió, el pujolisme de combat és ERC, el pujolisme d'esquerres és Iniciativa, el pujolisme alternatiu és el PSC, i nosaltres, dins d'aquesta tragicomèdia, tindríem assignat el paper del pujolisme lleugerament espanyolitzant i de dretes. Doncs jo em nego a figurar en aquesta obra. Jo no treballo en aquesta obra, no sóc d'aquesta companyia, aviam si ho entenem! Jo tinc el meu teatre i faig la meua obra a part. Ara, això en aquests moments la direcció nacional no ho accepta i ens obliga a treballar en l'obra dirigida pel senyor

Pujol, director i escenògraf. Jo no hi treballo en aquesta obra, no sóc de la companyia, jo. I com que l'obra que ara toca representar és aquesta, doncs lògicament jo surto del cartell i passo a la reserva. Escolta, faré monòlegs pels pobles... [rialles generals] Puc ser un actor *free-lance*.

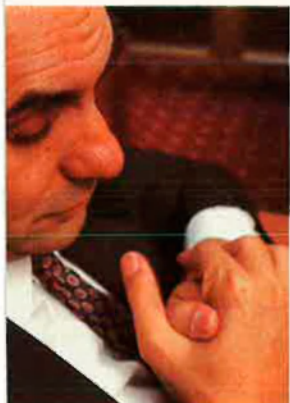
J. M. T.: *Tots els altres, els que estan en la companyia, formen part de la tradició que sorgeix de l'anti-franquisme. Aleshores, la teua tradició quina és?*

A. V. Q.: La meua és una tradició molt antiga i també molt noble, que és el que podríem dir una catalanitat molt sincera, molt autèntica i molt d'aquí, que sempre ha volgut fer compatible la singularitat catalana i l'autogovern amb la participació sense reserves en un gran projecte espanyol. Podem trobar aquest tipus de plantejament al llarg dels últims dos segles i mig a Catalunya, des del Capmany fins al Cambó, perquè hi ha molta part del Cambó que se situa en aquesta línia. Sempre hi ha hagut a Catalunya sectors socials profundament catalans que han volgut participar sense reserves en un projecte espanyol. Aquesta realitat existeix, el que passa és que el pujolisme universal ofega qualsevol intent de plantejar alternatives. Al final, el seu poder mediàtic, econòmic, empresarial, la xarxa d'instruments d'influència i control social, són tan enormes que lluitar contra això és quasi una feina titànica. Reconec, i em dol dir-ho, que al final en aquest combat, almenys temporalment, he caigut del cavall. Però bé, això no és cap obstacle perquè jo continuï mantenint les meves tesis.

J. B. C.: *Em sembla que situar en Cambó en aquesta suposada tradició de la qual et reclames continuador no és gaire encertat. Ja has matisat que parlaves d'una part del Cambó, que en realitat és la menys important i significativa. En tot cas, la tradició a què et refereixes desaparegué absolutament durant el franquisme. I això segurament explica l'excentricitat amb què els teus plantejaments apareixen en la fotografia dels anys vuitanta i noranta. És a dir, l'any 74, 75, 76, a l'Assemblea de Catalunya, etc., res que ni remota-*

Aleix Vidal-Quadras, entre Joan Manuel Tresserras i Joan B. Culla, en un moment de l'entrevista. L'ex-dirigent del PP es considera a l'aguait dels moviments del nacionalisme català.

ment connectés amb aquesta tradició no era present.

A. V. Q.: No és veritat, hi havia alguns homes que sí, que es reclamaven hereus d'això. En Salvador Millet i Bel, per exemple, en Josep Maria Figueres, en pau descansi...

J. B. C.: *No seré jo qui discuteixi la catalanitat d'aquests senyors, però ni la Lliga de l'any 76 del Salvador Millet ni l'Acció Democràtica de Josep M. Figueres no són opcions polítiques significatives dins la cultura política emergent de les acaballes del franquisme. Són operacions polítiques muntades en un despatx...*

A. V. Q.: Jo parlo d'elements qualitatiu, no quantitatiu.

J. B. C.: *Però escolta, jo ja fa estona que vull introduir un altre tema, que és el de la teva concepció de la política. Abans hem admès que la política té molt de contingent. En canvi, en el teu discurs de comiat vas dir textualment: "la política es la batalla de las ideas, el choque de los valores, la contienda entre el bien y el mal". És clar, això és qualsevol cosa excepte contingència. I a més et va ser explícitament rebutat pel Rodrigo Rato en el seu discurs de cloenda del congrés, quan va dir literalment: "yo no estoy de acuerdo en que la política sea la lucha entre el bien, nosotros, y el mal, los otros". Fins a quin punt aquesta concepció teva de la política ha estat la causa de la teva defenestració?*

A. V. Q.: En un discurs d'aquest tipus, emocionalment carregat en una determinada direcció, no es pot matisar tant com un voldria. La política té una part d'administració de la realitat, i negar-ho seria caure en un fonamentalisme suïcida. La política té una gran part d'adaptació a la circumstància canviant i de recerca del mal menor. És més, pot fins i tot trobar la seva grandesa en aquesta administració pragmàtica de la realitat. Ara bé, també la política té una altra vessant, que és la que jo vaig destacar, reconec que unilateralment, en el meu discurs. Una vessant que sovint s'oblida i que, quan s'oblida, la degrada: i és que hi ha qüestions en què es produeix un xoc de valors, un combat entre el bé i el mal. Per exemple, en els últims anys a Espanya hem viscut, per desgràcia, episodis gravíssims de terrorisme d'estat, que ha estat sacsejant les consciències i que avui té els tribunals treballant en desenes de sumaris. Doncs bé, des del moment que un s'hi rebel·la, protagonitza la lluita entre el bé i el mal. Aquí no hi ha matisacions, no hi ha possible apel·lació al mal menor. No es pot combatre els que vulnereu la llei vulnerant tu la llei, això és una frontera que si la passes transgredeixes allò que és sagrat.

J. B. C.: *Parles d'una situació extrema, però de la manera que ho vas formular semblava més aviat que parlaves en general, en tot moment i en tot.*

A. V. Q.: El que hi havia en aquesta frase, enormement contundent i poc matisada, era un crític de protesta fruit de l'amargor de la meua circumstància personal en aquell moment. Vull recordar el clima emocional d'aquelles hores, i jo vaig fer una crida al substrat moral de la política. Em rebel·lava contra la meua substitució, que no era més que l'aplicació del pragmatisme més descarnat. Això explica aquesta frase que jo mateix reconec que potser requeria una matisació. Però en el fons és això.

J. B. C.: *Ja que parlem del teu discurs en l'últim congrés, haig de dir que també vaig observar en el text un profund regust amarg...*

A. V. Q.: És que sóc un ésser humà, eh! Tampoc se'm pot demanar que sigui una espècie d'autòmat de plàstic i acer.

J. B. C.: *D'acord, d'acord. La pregunta és: després d'aquell discurs, fins a quin punt creus que tens futur polític en el si del Partit Popular? No vas socarrimar els ponts del retorn?*

A. V. Q.: El meu futur polític personal considero que és absolutament irrellevant. El que ja em preocupa més és cap on va la societat espanyola i la catalana. Això sí que és rellevant. I si em permeteu la immodèstia, crec que he fet un gran servei, perquè plantejant de forma tan contundent, enèrgica i dura una confrontació doctrinal implacable he provocat que en l'adversari es generi una reflexió interna, no sé si voluntària o no, que ha conduït a un increment de la lucidesa dels sectors nacionalistes. Per exemple, el discurs del Duran i Lleida del juliol, fent una crítica al nacionalisme basat en factors d'identitat i dient que podia quedar anacrònic, és una conseqüència directa o indirecta dels

"Si em permeteu la immodèstia, crec que he fet un gran servei perquè he provocat en l'adversari una reflexió interna que ha incrementat la lucidesa del nacionalisme."

meus plantejaments. I fins i tot quan el mateix Àngel Colom es preocupa de la situació de la llengua espanyola a Catalunya, això és fruit de la dialèctica punyent que he impulsat durant sis anys. I quan Jordi Pujol va a la Padània i es desmarca explícitament dels deliris del Bossi, tot això no és altra cosa que una conseqüència d'aquesta confrontació dialèctica. Jo he estat sacrificat per l'evolució de les coses i ho accepto esportivament, però crec i tinc l'orgull que la meua tasca i la d'altres persones que m'han secundat durant aquests sis anys ha fet que els mateixos sectors nacionalistes incrementessin la seva autocrítica. Fins i tot ara sóc una mena de sentinella, sí, sí, un sentinella que és a la torre vigilant el que pot passar. I aquells que puguin tenir temptacions en determinades direccions, saben que encara que no estigui en primera línia hi ha un sentinella preparat per tocar la campana.

J. M. T.: *I aquesta campana és per avisar les tropes?*

A. V. Q.: No, simplement és una campana democràtica, que es basa en la ploma i la paraula.

“Branques o si és un jardí amb diversos arbres”

J. M. T.: *Vull dir que ja que dius que fas de sentinella de Catalunya, et pregunto si algun dia democràticament el poble de Catalunya decideix que això d'Espanya no li va bé, el sentinella tocarà la campana per cridar l'exèrcit?*

A. V. Q.: Jo quan parlo d'aquesta funció vigilant, de denúncia, d'advertiment, no parlo en absolut de res més que de l'expressió democràtica d'opinions.

J. M. T.: *Per què no ha quallat una Espanya realment plural, que reconegui la importància del tronc cultural català, que accepti que hi ha més d'un tronc nacional?*

A. V. Q.: Per seguir la teva imatge botànica, hem de veure si Espanya és un arbre amb diverses branques o bé un jardí amb diversos arbres. Al final, el problema, que no està resolt, és trobar una síntesi. Hem de produir un nou concepte d'Espanya. El gran problema pendent des de fa un segle i mig és el de generar un nou concepte d'Espanya. I ara estem en la fase de la tesi i l'antítesi, que lluiten, s'enfronten, estiren, arronsen... no hem arribat a la síntesi. Aquesta és la gran tasca intel·lectual del proper segle, arribar a aquesta síntesi.

J. B. C.: *Difícilment pots parlar de síntesi quan neques i desqualifiques, diríem, les bases teòriques més fonamentals de la posició de l'adversari. Això és així en la teva trajectòria política des de finals dels vuitanta, per exemple, i torno a remetre'm al discurs del congrés. Hi afirmes categòric: "Cataluna jamás tuvo un estado propio con carácter aislado..."*

A. V. Q.: "Carácter aislado".

J. B. C.: Escolta...

A. V. Q.: *Con carácter aislado.*

J. B. C.: *Sí, en aquesta frase es diu així, però en aquesta frase el que es fa i així ho devien entendre...*

J. M. T.: *...és una reivindicació dels Països Catalans. [Rialles generals]*

J. B. C.: *Deu ser això, però molt amagat.*

[Més rialles]

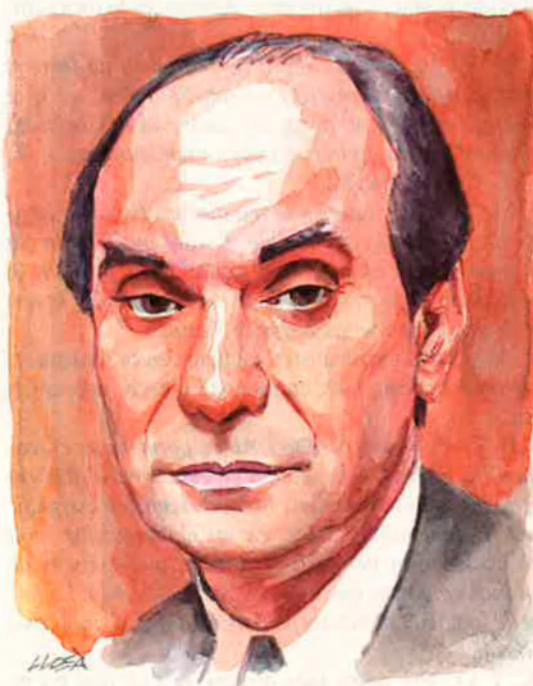
A. V. Q.: Veus com tot es pot interpretar!

J. B. C.: *Tot es pot interpretar, sí, però de tota manera jo crec que la interpretació feta pel 99% dels oients i lectors d'aquest text no va ser aquesta, sinó que va ser dir: "Bé, escoltin, en definitiva, les bases històriques del nacionalisme són un frau, una falsificació", i al mateix temps, molt sovint, en els teus textos i discursos i intervencions públiques d'aquests anys has dit una altra cosa que ara també has repetit de passada, que és sostenir que els teus adversaris nacionalistes utilitzen el nacionalisme com un simple instrument de conquesta i manteniment del poder.*

A. V. Q.: Exacte.

J. B. C.: *Es a dir, per tant trobem una mica del bé i el mal. Tu t'ho plantejes en aquests termes: "Jo lluito per uns ideals sense ambicions terrenals, sense flaques humanes; en canvi, els meus adversaris són un exponent de totes les més baixes passions. És molt difícil poder trobar una síntesi des d'aquests plantejaments tan desqualificadors de les bases ètiques, històriques i intel·lectuals de l'adversari.*

A. V. Q.: En qualsevol cas, la desqualificació és igualment implacable d'ambdues bandes, és a dir, que

en aquest aspecte el punt de partida seria simètric. No podem oblidar que també hi ha elements comuns, encara que no s'hagin posat de manifest.

J. B. C.: *No els has explicat gaire, aquests elements.*

A. V. Q.: Sí, doncs... hi ha una certa cultura antropològica comuna, hi ha un sentiment de formar part de la mateixa cosa, hi ha, en el fons, una compulsivitat no confessada en altres moltes plomes; és a dir, sí que hi ha punts de partida que poden ser...

J. B. C.: *...però tots aquests anys, tu més aviat has treballat per subratllar i emfasitzar les...*

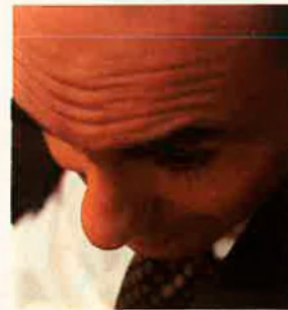
A. V. Q.: ...les diferències.

J. B. C.: *Es clar i a l'hora de la síntesi...*

A. V. Q.: Jo no descarto que aquesta síntesi es pugui produir; el que serà molt difícil és fer-la amb en Pujol, perquè en Pujol és un exemple clar d'això que deia jo, d'utilització d'elements sentimentals o identitaris per tal de conquerir i mantenir el poder polític. I tinc una prova. I és que des que Pujol governa a Catalunya el pes d'allò que és públic a Catalunya, en contra d'una característica molt catalana, ha augmentat d'una manera espectacular.

J. B. C.: *Aleix, tu creus -i no m'importa aparèixer com a advocat del Pujol-, tu creus que plantejar les qüestions nacionalistes d'en Jordi Pujol com una qüestió merament tàctica, merament instrumental de cara a la conquesta i manteniment del poder quan es tracta d'un individu que a la dècada dels cinquanta -quan qualsevol perspectiva que el nacionalisme, la ideologia nacionalista, pogués servir per conquerir el poder era deliri i somni- ja es va significar en aquestes posicions, creus que això té sentit?*

A. V. Q.: En l'origen, jo crec que ell era un nacionalista sincer, però crec que al llarg dels anys, al final el component d'instrumentalització del nacionalisme, amb l'eixamplament, la conquesta i el manteniment

"Més que la virulència de les forces centrífuges,

del poder polític, s'ha imposat. Aquesta és la meva impressió.

J. M. T.: *Quan deies abans que hi havia un terreny comú, el de l'antropologia compartida, jo no sé si te n'adones clarament, però per qualsevol nacionalista català o basc, tu apareixes com un nacionalista...*

A. V. Q.: ...espanyol.

J. M. T.: *I és perquè en el teu discurs Espanya apareix com una dada inamovible. Tu dius que Catalunya no tenia aquest estat, que la tradició que pesa en la construcció de la nació és la de l'estat, és a dir, la nació és una cosa que es fa des de l'estat.*

A. V. Q.: Els nacionalistes catalans, en la mesura en què tenen aquesta fam, aquesta set d'estat, ho confirmen.

J. B. C.: *Perdona, perdona, Aleix, permet que et rectifiqui. El nacionalisme català en cent anys d'història ha tingut unes expressions independentistes insignificants o molt minoritàries. És un nacionalisme molt poc obsessionat per la idea d'estat, a diferència de l'irlandès o potser fins i tot del basc. Més aviat ha tingut de la nació una concepció molt més civil, molt més cultural.*

A. V. Q.: Per raons més d'ordre pràctic que no de convenciment. És suficient llegir la ponència del congrés de les joventuts de Convergència per veure que sempre mantenen, en el fons, aquest desig d'estat. El punt clau del plantejament és que la identitat, que és un valor, no és el valor suprem; és a dir, la identitat ha d'estar subordinada a la llibertat, mentre que el nacionalisme inverteix aquest binomi i diu que el valor suprem és la identitat i que els altres valors en queden subordinats. Jo crec que si haguéssim de buscar la destinació última de la discrepància, seria aquesta.

J. B. C.: *Aquesta formulació que acabes de fer, crec que és una caricatura del nacionalisme. Això de dir que subordina la llibertat a la identitat...*

J. M. T.: *La llibertat a la identitat és una de les primeres llibertats.*

A. V. Q.: Al final, on hi ha col·lisió entre valors, has de tenir la jerarquia.

J. M. T.: *Però el que no pot ser és que, en nom de la llibertat, sigui l'estat qui et proporciona la identitat i que et forci a una identitat.*

A. V. Q.: És clar, les identitats mai no poden ser forçades; en això hi estic d'acord, absolutament, sí, sí. És que això és el que jo dic precisament.

J. M. T.: *Els darrers anys hi ha hagut un increment cultural de les posicions independentistes fins i tot en partits com Convergència, com els socialistes, com Iniciativa d'una manera difosa. Essent cert que l'independentisme ha tingut un pes molt petit en la tradició del catalanisme, no creus que aquest increment finisecular de l'independentisme és conseqüència de l'existència d'un projecte espanyol excloent?*

A. V. Q.: Hi ha un aspecte interessant en això que dius. Jo he dit i escrit que més que la virulència de les forces centrífuges, el problema espanyol és la feblesa de les forces centrípètes, que és una mica el que tu dius. És a dir, de vegades el que es produeix és una revifalla, una intensificació dels elements centrífugs

quan el pol d'atracció centrípet falla. El problema seria la definició, la construcció d'un projecte global espanyol que acumulés bé la qualitat i que fos prou engrescador, prou ambiciós i prou atraient perquè aquestes forces centrífuges deixessin de ser-ho en sentit separador i es convertissin en diferències enriquidores; en això hi estic bastant d'acord. A banda que hi ha determinats elements separadors que són negatius també hi ha una manca d'un pol centrípet d'atracció de prou volada per apaivagar o canviar l'opció d'aquestes forces polítiques. Si jo veiés a Catalunya, fixa't en el que et diré ara, si jo tingués la percepció que hi ha una proposta d'un projecte català específic i exclusivament català que un pensés, per la seva categoria, per la seva ambició, per la seva dimensió, per... en fi, per la seva qualitat, que compensés el trauma, l'esforç, el... si tu vols, el... trencament del projecte global espanyol en ares d'aquesta cosa superior, jo probablement no tindria cap inconvenient a fer-ho. Però és que no ho veig.

J. B. C.: *Vols dir que no ets un elitista de la política? Si ho he entès bé, véns a dir: "Home, és clar, si jo veiés una Catalunya desvinculada d'Espanya que fos com l'Atenes de Pericles..."*

A. V. Q.: No generalitzem, parlo d'una proposta, d'un projecte concret d'algu.

J. B. C.: *Sí, però volent dir: "Si fos capaç d'enlluernar-me..."; però, és clar per enlluernar-te a tu, en fi, caldria una cosa que no sé quins paral·lels o quins precedents històrics se'n podrien trobar. Torno una mica a allò d'abans, a les teves reiterades manifestacions de menyspreu intel·lectual envers els teus adversaris, en general, i al nacionalisme català, en particular. No hi ha un cert deix aristocratitzant, elitista, en les teves...?"*

A. V. Q.: Això és una apreciació que no puc fer jo... No se'm pot demanar tant [riu]. Torno a repetir amb tota modèstia que malgrat tot el que s'ha dit de mi i totes les caricatures i totes les falsificacions que se n'han fet, crec que he fet una aportació positiva perquè aquesta síntesi es pugui portar a terme.

J. M. T.: *Es a dir, que d'aquí a dos anys diràs: "En aquesta partida de pòquer jo feia catxa"?*

A. V. Q.: No, catxa no; potser tenia bon joc. De veritat, estic convençut que la meva aportació al llarg dels últims sis anys ha estat bona per Catalunya, perquè ha provocat que en el mateix àmbit nacionalista jo hagi impulsat, amb la meva permanent i contundent posició, que es fes autocrítica. I crec que algun dia se'm reconeixerà.

J. B. C.: *Allò que deia Fidel Castro: "La història me absolverà".*

A. V. Q.: No és això, no és això. Jo no sóc un historicista, al contrari, crec que la història la fan els homes, no la fan forces cegues, com la classe o... No crec que la història tingui un sentit predeterminat, per tant, crec que un dels seus atractius extraordinaris és que la fem entre tots i que és imprevisible. Per això crec que això que he fet jo en els últims sis anys ha estat positiu fins i tot per als mateixos nacionalistes perquè d'alguna forma els he ajudat a fer autocrítica.

J. M. T.: *No et fa por que, per haver fet aquest paper*

problema espanyol és la feblesa de les centrípetes"

que dius que t'acabarem agraint tots de paladí de l'espanyolisme...

A. V. Q.: No, no, és que no ho accepto, això.

J. M. T.: Home, però una mica el paper...

A. V. Q.: És que anem caient en una significació absolutament lineal i caricaturesca.

J. B. C.: Com ho descriuries?

A. V. Q.: Jo no sóc un paladí de l'espanyolisme.

J. M. T.: Doncs com ho descriuries?

A. V. Q.: Per favor, una cosa és que m'atribueixin aquest paper o que els meus adversaris em vulguin empènyer a aquest paper, però jo no sóc nacionalista espanyol, no sóc nacionalista de res.

J. B. C.: Vols dir que el problema no és que els nacionalismes d'estat, com ja s'ha repetit moltes vegades, no es reconeixen com a tals i tendeixen a descriure's només com a patriotismes? No sé, aviam, tu rebutges l'etiqueta de nacionalista espanyol: acceptes la de patriota espanyol?

A. V. Q.: Jo no faig del fet nacional espanyol el meu referent suprem.

J. M. T.: No et fa por convertir-te en un referent de certs sectors d'extrema dreta que a Europa ja tenen referents, però que aquí els en falten?

A. V. Q.: Tothom que em conegui sap que joestic a les antípodes d'això, perquè sempre he estat un liberal convicte i confés. És a dir, que en aquest sentit no hi ha ni la més mínima possibilitat que això passi.

J. B. C.: Rebutges l'etiqueta d'espanyolista, bé. Em situo en el teu discurs del congrés: "...la idea de que Espanya es una, grande, antigua y gloriosa nación europea y que posee una sustancia espiritual y cultural que nos impregna y purifica a todos". Aquesta és una de les idees-força, diguem-ne, d'aquests sis anys... Això no és espanyolisme?

A. V. Q.: Això no és nacionalisme espanyol.

J. B. C.: Doncs, què és? Patriotisme?

A. V. Q.: Patriotisme, esperit cívic...; és a dir, és un alt reconeixement d'una realitat que jo afirmo perquè altres la neguen quan diuen: "Espanya no és una nació", "La realitat espanyola no existeix", "Espanya és un artifici construït per la força"... I aleshores jo dic el mateix que deia Cambó. Cambó ho deia: "Espanya es mas que un poder, es una substancia". Sí, aquesta frase és absolutament camboniana.

J. B. C.: No solament afirmes que existeix la nació espanyola, sinó que a més la qualifiques de "grande, antigua y gloriosa", etcètera.

A. V. Q.: Sí, és gran, és antiga i ha tingut moments de glòria.

J. B. C.: Jo crec que estem, francament, una vegada més en l'equívoc aquest entre el nacionalisme, que

és el patriotisme dels qui no tenen estat, i el patriotisme, que és el nacionalisme dels qui en tenen. O sigui, jo crec que estem en una qüestió nominalista, en el fons.

A. V. Q.: Sí, però tu saps que els nominalismes sempre disfressen els problemes i en dificulten la solució, a part que ens trivialitzen, per això hem de fer aquest esforç de síntesi.

EL TEMPS: El nacionalisme català no és el més benigne de tots els nacionalismes possibles? A vostè no li ha tocat enfrontar-se precisament amb el més benigne de tots?

A. V. Q.: El nacionalisme català, amb les seves formulacions actuals presents a Catalunya, és un nacionalisme moderat i pacífic, no en tinc cap dubte; l'únic problema que jo li veig és que tota afecció benigna pot esdevenir greu.

J. B. C.: Ja ho vas dir a Santander, que tot tumor benigne es pot tornar maligne.

A. V. Q.: Sí, sí, això vaig dir. El nacionalisme, per desgràcia, i això és una evidència empírica, sempre conté una llavor de conflicte quan opera sobre les societats heterogènies, sobre les societats plurals; aleshores, hem d'estar molt vigilants perquè això no passi.

EL TEMPS: I no hi ha una desproporció entre la seva virulència, la seva demonització del nacionalisme català i la realitat d'aquest?

A. V. Q.: Jo sempre he cregut en la medicina preventiva.

EL TEMPS: Des d'un punt de vista espanyol, és molt cruel l'actual sistema electoral?

A. V. Q.: Hi ha un problema de difícil solució i és que el partit que ha de fer de frontissa només es presenta a una part del territori i treballa per defensar els interessos d'aquesta

part del territori que considera nacionalment articulada. Això fa que sigui una frontissa viciada d'origen i això crea un greu problema; òbviament, una possible solució a aquesta dificultat seria la modificació de la llei electoral i de la Constitució que fes que en unes eleccions autonòmiques els partits nacionalistes tinguessin tot l'àmbit d'actuació possible i en canvi en unes eleccions generals el seu paper al Congrés dels diputats fos més adequat a la seva realitat parcial.

J. B. C.: Però tu ets conscient que una reforma en aquesta línia podria tenir un revers absolutament contradictori justament amb el que abans propugnaves de síntesi i d'entesa, que és que els partits nacionalistes se sentissin exclosos i expulsats per aquesta minimització del seu paper. No deixa de ser un tema extremadament delicat.

A. V. Q.: Aquest és el perill. El perill és precisament aquest, que podria provocar una radicalització separadora o particularista dels exclosos.

"La identitat ha d'estar subordinada a la llibertat, mentre que el nacionalisme inverteix el binomi i diu que el valor suprem és la identitat i que els altres valors hi queden subordinats."

